

FEPTO 2015

Het programma begon met een warm-up en werd gevolgd door een lezing over de impact van het collectieve trauma in Duitsland na de tweede wereldoorlog door de generaties heen en de rol van schaamte. Hierna vonden de eerste bijeenkomsten in kleinere groepen plaats. Er waren in twee soorten groepen waarin deelnemers achter elkaar in terecht kwamen: de eerste groep was een meer gemengde groep van allerlei nationaliteiten en de tweede groep was meer geconcentreerd rondom een bepaalde nationaliteit. De eerste en de laatste bijeenkomst in de kleine groep was in een gemengde groep, en diende als een soort anker voor het werk dat in de nationale groepen gedaan werd.

De tweede dag begon met een warming-up over de ervaring van de grootouders. Deelnemers werden in paren opgedeeld en interviewden elkaar in de rol van een grootouder. Hierdoor kwam vooral voor de overwegend grote groep van Duitse deelnemers veel over de belevenissen van de tweede wereldoorlog in herinnering.

Daarna was er een bijeenkomst in een kleine groep die meer geconcentreerd was rondom landgenoten. In deze groep was ruimte om de thema's die n.a.v. dit interview aangeraakt waren nader te onderzoeken. In de groep die ik, samen met mijn Duitse co-director, Frank Sielecki mocht begeleiden, waren alleen maar Duitse deelnemers. Uit de thema's die vanuit de persoonlijke ervaring van de grootouders naar voren waren gekomen, kwam een collectief thema naar voren. In onze groep werd dit uiteindelijk de wederopbouw na de tweede wereldoorlog door de creativiteit en kracht van vrouwen, die immers achtergebleven waren. Mannen waren omgekomen of waren nog niet terug uit de oorlog in een ander land. Bovendien waren ze, als ze wel terugkwamen, veelal gewond. Dit werd uitgespeeld in de vorm van een sociodrama. Bijzonder om mee te maken: ik had mij niet gerealiseerd hoeveel vrouwen hebben bijgedragen aan de wederopbouw en hoe hecht het zusterschap was. In de sharing kwam ook een soort heimwee naar voren over het verlies van dit zusterschap: de vereenzaming die in de jaren 60-70 plaatsvond, als iedereen in een eigen huis in een nieuwbouw wijk achter de gebloemde gordijnen zit.

Aan het eind van het sociodrama kreeg een ieder de kans om terug te kijken naar wat zich had afgespeeld: wat heeft deze collectieve geschiedenis voor iedereen persoonlijk betekend? Destijds was er geen tijd om zich bezig te houden met pijnlijke zaken: grootouders hadden het te druk met de wederopbouw. Wat zijn zaken die nu nog een rol spelen en geadresseerd dienen te worden om tot vrij te worden? Wat kan er op dit moment los- en achtergelaten worden?

Voor mij persoonlijk was er een kentering in het spel toen de, veelal gewonde, getraumatiseerde maar ook gelouterde Duitse mannen weer terugkwamen in het land. Voor mij gaf dit het spel aarding. Genoeg om over te reflecteren. Voor mij is sociodrama toch altijd weer heel bijzonder en indrukwekkend. Scènes uit een spel blijven mij heel lang bij en komen ook telkens weer terug. Ik ontdek iedere keer weer nieuwe diepgang.

De laatste bijeenkomst van de dag is weer met de eerste kleine groep van de gemengde internationale groepen. Wat voor thema's zijn behandeld in de nationale groepen en hoe komen we tot een collectief resultaat van wat zich heeft afgespeeld in de kleine groepen. Hoe kan dit Europa dienen is de centrale vraag.

De volgende dag is er een lezing door de Nederlandse Professor Dick Pels, die een pleidooi houdt voor een verenigd Europa. Hij benadrukt het belang van communicatie door het hebben van een gemeenschappelijke taal, wat voor de meeste mensen betekent uit de verschillende landen betekent dat men tweetalig dient te worden. Afsluitend is er een bijeenkomst van de internationale groepen, waarin zij zelf, zonder aanwezigheid van begeleiders, een scène voorbereiden om terug te geven aan de grote groep. Hierin komt vaak naar voren dat het zaak is om zelf verantwoording te nemen voor de eigen geschiedenis.

Kortom: een bijzondere pre-conferentie die voor mij smaakt naar meer.)

Jacomien Ilbrink-de Visser